

Kuntatutkimuksen voimavarat 2008

Selvitys

Pekka Kettunen, JYU

1. Tausta

KAKS – Kunnallisalan kehittämissäätiö on halunnut selvittää kuntatutkimuksen voimavaroja. Selvitystyön lähinnä läpileikkauksena vuonna 2008 tehdystä kuntatutkimuksesta teki prof. Pekka Kettunen (JYU). Selvityksen avulla hahmottuu kokonaiskuvaa siitä, missä kuntatutkimusta tehdään, millaisia resursseja siihen kohdentuu ja mihin aihepiireihin kuntatutkimus kohdentuu. Tällainen tieto auttaa koordinoimaan kuntatutkimuksen rahoitusta ja parantamaan yhteyttä kuntatutkimuksen tekijöiden ja tutkimuksen käyttäjien/tarpeen välillä.

Kuntatutkimuksen käsite vaatii selventämistä. Jokainen suomalainen ja Suomessa asuva on jonkun kunnan jäsen. Kuntien vastuualueelle kuuluu lukuisia toimintoja, joita voidaan tutkia geneerisesti (esimerkiksi kasvatus ja koulutus, terveys ja lääketiede, liikunta). Kuntatutkimuksen voidaan kuitenkin katsoa käsittelevän ihmisiä kuntalaisina ja toimintoja kunnallisina toimintoina. Tämäkin rajausta mahdollistaa hyvin monen tieteenalan relevanssin kuntatutkimuksen kannalta.

Selvitys toteutettiin kyselynä ja kotisivujen tarkasteluna. Kysely lähetettiin huhtikuun puolivälissä kuntatutkimuksen tekijöille (54 tiedekuntaa, kaikki ammattikorkeakoulut, 11 tutkimuslaitosta) ja rahoittajille (7 ministeriötä, 15 säätiötä). Karhuamiskierroksen jälkeen osoittautui, että kuntatutkimuksen tekijöitä saatiin kyselyn avulla kuvata vain yliopistoista, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset vastasivat kyselyyn huonosti. Rahoittajista saatiin vastaukset kaikilta ministeriöiltä, mutta säätiöiltä huonosti. Siten aineistoa täydennettiin vielä käymällä läpi kuntatutkimuksen kannalta merkittävimmiksi arvioidun 15 säätiön ja 11 tutkimuslaitoksen sekä Suomen Akatemian kotisivut. Myös kuntaliitolta pyydettiin arviota kuntatutkimuksen voimavaroista. Käsillä oleva raportti rakentuu siten, että ensiksi tarkastellaan kuntatutkimuksen tekijöistä kertynyttä tietoa ja tämän jälkeen tarkastellaan rahoitusta.

2. Kuntatutkimuksen tekijät

Yliopistot

Tieteellinen tutkimus paikantuu perinteisesti yliopistolaitokseen. Näiden rinnalla erilaiset tutkimuslaitokset tekevät myös tutkimus- ja kehitystyötä. Tutkimuksen ja kehittämisen rajaviivaa ei tässä selvityksessä ole haluttu tarkasti määrittää. Vastaukset kuvastavat vastaajien käsitystä siitä, ketkä tekevät kuntiin kohdentuvaa tutkimusta ja mikä osa rahoituksesta kohdentuu kuntatutkimukseen.

Kysymykset lähetettiin 54 dekaanille yhteensä 11 yliopistossa (liite 1). Vastauksia saatiin 26.5.2009 mennessä 17 kappaletta. Yksittäisiä vastauksia tuli yhtä vaille kaikista yliopistoista. Vastausten laajuus vaihteli. Oulun yliopistosta vastasivat esimerkiksi vain teknisen tiedekunnan arkkitehtuurin osasto sekä Thule-instituutti, Lappeenrannan teknisestä yliopistosta vain Etelä-Karjalan instituutti. Runsaasti vastauksia tuli esimerkiksi Kuopion yliopistosta ja Tampereen yliopiston kauppa- ja hallintotieteellisestä tiedekunnasta

Yliopistojen vastaukset muodostavat monipuolisen näkemyksen kuntatutkimuksesta. Tieteenaloista ovat edustettuina yhteiskuntatieteet, oikeustiede, historia, kasvatustiede, kauppatieteet, taloustieteet ja maantiede. Yliopistoaineiston perusteella kuntatutkimuksen parissa työskentelee satoja tutkijoita. Vastausten yhteenlaskettu tutkijoiden määrä on 149. Kyselyssä pyydettiin vastaajia arvioimaan kuinka paljon ko. henkilöt ovat käyttäneet aikaa kuntatutkimukseen. Näin määritettynä kuntatutkimuksen henkilöpanos on 99 henkilötyövuotta. Vastaukset edustavat kolmannesta kyselyn piirissä olleista tiedekunnista. Voidaan tosin arvioida, että vastaajat edustavat suhteessa tätä suurempaa osaa kuntatutkimuksesta. Tarkkaa lukua on mahdoton sanoa. Selvityksessä pyydettiin vastaajia arvioimaan mihin aihepiireihin kuntatutkimus kohdentuu. Yliopistoissa tehtävä kuntatutkimus jakautuu seuraavasti. Taulukossa 2 ovat aiheet 1-9 ja niihin kohdentuva ajankäyttö.

Taulukko 2: Yliopistojen kuntatutkimuksen aihepiirit	
Aihepiiri	Henkilötyövuodet (vuosia)

1. Hallinto ja johtaminen	24,5
2. Demokratia	4,5
3. Talous	14,5
4. Terveystoimi	4,0
5. Sosiaalitoimi	12,5
6. Sivistystoimi	2,0
7. Elinkeinot ja aluekehitys	18
8. Yhdyskunta ja ympäristö	16,0
9. Muut	3,0
Yhteensä	99,0

Kun tarkastellaan yksityiskohtaisemmin tutkimustyön rahoitusta, voidaan todeta, että suurin osa kuntatutkimuksen rahoituksesta tulee ulkoisista lähteistä. Rahoitusta koskevat tiedot olivat osin puutteellisia, mutta suuntaa-antavasti voidaan todeta, että vajaan sadan henkilötyövuoden kustannus on noin 6,9 miljoonaa euroa. Vastausten perusteella arvio oman työn arviosta on 1,9 miljoonaa euroa, joka vastaa siis neljännestä kokonaisuudesta. Realistisempi arvio lienee, että oman työn osuus on noin kolmannes kokonaisvoimavaroista. Suhde oman ja ulkoisen rahoituksen kesken koskee siis erityisesti tutkimustyötä. Kaiken kaikkiaan yliopistojen kustannusrakenteessa ulkoinen rahoitus on huomattavasti budjettirahoitusta pienempi.

Taulukon perusteella voidaan todeta, että tässä aineistoissa suurin ryhmä on hallinto ja johtaminen. Tämän aihepiirin jälkeen tasavahvoina ovat elinkeinot ja yhdyskunta. Aineiston perusteella demokratia, terveystoimi ja sivistystoimi ovat tutkimusalueita, joille kuntatutkimus kohdentuu heikommin. On myönnettävä, että mikäli vastauksia olisi tullut enemmän, saattaisi jakauma olla toisenlainen. Vertailun vuoksi tehdyssä Kunnallistieteellisen aikakauskirjan vuosin 2000-2008 tarkastelussa aihepiirit jakautuivat seuraavasti. Hallinto ja johtaminen on edelleen aihepiireistä vahvin, mutta esimerkiksi demokratia nousee vahvemmin esille kuin yliopistoaineistossa.

Taulukko 3: KTA:n aihepiirit vuosina 2000-2008		
Aihepiiri	Artikkeleita	% kaikista
1. Hallinto ja johtaminen	46	31

2. Demokratia	17	11
3. Talous	11	7
4. Terveystoimi	12	8
5. Sosiaalitoimi	19	13
6. Sivistystoimi	7	5
7. Elinkeinot ja aluekehitys	22	15
8. Yhdyskunta ja ympäristö	4	3
9. Muut	11	7
Yhteensä	149	100

Kokonaisuudessaan voidaan sanoa, että saatujen vastausten vähäisyyden vuoksi yliopistojen kuntatutkimuksen voimavaroista voidaan vetää vain viitteellisiä johtopäätöksiä. Jatkossa on paikallaan täydentää tietoja kokonaiskuvan aikaansaamiseksi. Haasteina ovat ensinnä kuntatutkimuksen rajaus: missä esimerkiksi menee terveydenhuollon kohdalla raja lääketieteellisen perustutkimuksen ja kuntien toimintaa sivuavan terveydenhuoltojärjestelmää koskevan tutkimuksen välillä. Toisena haasteena on rajanveto tutkimuksen ja kehittämisen välillä. Raja ei ole yksiselitteinen ja rajanveto vaatisi julkaisusisältöjen tarkasteluun perustuvaa keskustelua.

Muut kuntatutkimuksen tekijät

Ammattikorkeakouluista vastasi vain kolme ja näistäkin yksi (Lahden Akk) vastasi, että kuntatutkimusta ei heillä tehdä. Ammattikorkeakouluja koskeva aineisto jäi aivan liian pieneksi, jotta sen perusteella voitaisiin vetää johtopäätöksiä.

Tutkimuslaitosten osalta kyselyn tulos oli myös heikko. Yhteensä 11 tutkimuslaitoksesta ja vastaavasta vain 4 vastasi. Näitä tietoja on täydennetty tutkimuslaitosten kotisivujen avulla.

1. Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos (PTT).

Kotisivun mukaan PTT:ssä työskentelee 20 henkilöä. Laitoksen julkaisuissa on neljä ryhmää. Vuonna 2008 oli raporteissa yksi kuntatutkimuksen kannalta relevantti julkaisu: Työvoiman alueellisen liikkuvuuden kannustavuus, tekijöinä Pasi Holm, Satu Nivalainen ja Raija Volk. Työpapereista vuoden 2008 osalta on kaksi kuntatutkimusta sivuavaa julkaisua: Kuntien prosessit ja kokemukset vanhusten palveluasumisen ja kotipalvelun

kilpailuttamisessa, tekijänä Liisa Kähkönen, ja Työelämään astuvien, perheikäisten ja työelämästä irtautuvien muutto: ketkä muuttavat maaseudulle? Tekijä Satu Nivalainen. Arvio: 4-5 tutkijaa tekee kuntatutkimusta sivuavaa tutkimusta, aihepiireinä sosiaalityö ja aluekehitys.

2. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT)

VATT:n kunnallistalouden yksikössä työskentelee 8 tutkijaa (aihe 3). VATT:n mukaan kuitenkin vain yksi suurempi hanke sivusi kuntia vuonna 2008, kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmää koskeva tutkimushanke. Sen rahoittivat VM, OPM, STM ja Kuntaliitto. Hankkeen kokonaismenot vuonna 2008 olivat 324100 euroa ja em. tahot rahoittivat tästä 180000 euroa. Arvio VATT:n omasta työpanoksesta on 5 - 8 tutkijaa, aihepiirinä kuntatalous.

3. Aluekehityssäätiö (FAR)

Aluekehityssäätiö tiedusteli miten kuntatutkimus rajataan ja ei vastauksen saatuaan palannut asiaan. Arvio: ei kuntatutkimusta

4. Kuluttajatutkimuskeskus

Vastauksen mukaan 5 tutkijaa, ilmoitettuinä aihepiireinä olivat terveystoimi sekä yhdyskunta ja ympäristö.

5. Kansaneläkelaitos (KELA)

KELA:lla on kuntien toimintaa, esimerkiksi lasten päivähoitoa, koskevaa tutkimusta. KELA:n tutkimusosastolla on viisi tutkimusryhmää: toimeentuloturvan, Kelan toimivuuden ja kuntoutuksen tutkimusryhmät, terveystutkimuksen ryhmä sekä tutkimus- ja tietopalveluryhmä. Kelan julkaisuista vuonna 2008 poimittiin yhteensä 18 julkaisua, jotka vaikuttivat relevanteilta. Näissä on yhteensä 25 kirjoittajaa, joista 18 työskentelee KELA:n edellä mainituissa ryhmissä. Arvio 10-15 tutkijaa, aiheet terveys- ja sosiaalityö.

6. Helsingin kaupungin tietokeskus

Tietokeskuksen vastauksen mukaan tutkimustyössä on yhteensä 31 henkilöä ja edustettuina ovat kaikki aihepiirit 1-9. Arvio 20-30 tutkijatyövuotta.

7. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (ETLA)

Vastasi, että julkiseen talouteen liittyvä tutkimus sivuaa myös kunnallista toimintaa, panos noin yksi henkilötyövuosi.

8. Palkansaajien tutkimuslaitos (PT)

PT vastasi että sillä ei ole ollut kuntiin kohdistunutta tutkimusta vuonna 2008.

9. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tekee väestön terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää tutkimusta ja kehittämistä. Tehtävä tutkimus liittyy terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä sairauksien ja vajaakuntoisuuden ehkäisyyn. THL on erittäin relevantti sekä terveyteen että sosiaalipalveluihin liittyvän tutkimuksen kannalta. Organisaatiomuutoksen (1.1.2009) vuoksi siitä on vaikea saada tarkkaa tietoa. THL myös kehittää 1) sosiaali- ja terveystalolle uusia palvelujen järjestämismalleja, 2) hyviä käytäntöjä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä 3) osaamista ja välineitä hyvien käytäntöjen soveltamiseksi. Tutkimus ja kehittäminen limittyvät usein toisiinsa. Tutkimuksella tuotetaan uutta tietoa, jota hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Kehittämisellä arvioidaan ja pyritään parantamaan toimintaa ja se voi nostaa esille lisätutkimusten tarpeen. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan THL hyödyntää ylläpitämiensä tilastojen ja muiden seurantajärjestelmien tietoja. Arvio on 20-30 tutkijatyövuotta.

10. Kuntien eläkevakuutus (KEVA)

KEVA:n julkaisuista 2008 poimittiin yhteensä viisi kuntatutkimuksen kannalta relevanttia julkaisua. Tutkimustehtävissä on kotisivun mukaan 4 henkilöä (näistä osa kirjoittajina em. julkaisuissa), joten arvio on neljä tutkijatyövuotta. Aihepiirinä julkaisuissa oli työhyvinvointi, siis terveystoimeen liittyvä tutkimus.

11. Valtion teknillinen tutkimuslaitos (VTT)

Vastauksen mukaan kuntiin liittyvä tutkimus on hajallaan eri osastoilla, mutta VTT on äskettäin tehnyt yhteenvedon kuntatutkimuksesta. Sen mukaan eniten tutkimustyötä on maankäyttö- ja yhdyskuntakysymyksissä ja sosiaali- ja terveystalossa sekä rakennuttamisessa. VTT:ssä tutkitaan myös liikenteeseen (2 tutkijaa), alue- ja

elinkeinokehitykseen (2), turvallisuuteen (1) sekä ympäristöön, energiaan ja ilmastoon (1) liittyviä kysymyksiä. Yhteensä tutkijoita on 22 ja tutkijatyövuosia arviolta 15-20.

Tiivistetysti voidaan arvioida, että ko. 11 tutkimuslaitoksessa tehdään mittavassa määrin kuntien kannalta relevanttia tutkimus- ja kehittämistyötä. Arvioni mukaan osassa tutkimuslaitoksia kuntatutkimuksen osuus on suhteellisen pientä, mutta mukana on myös usean kymmenen tutkijan voimin kuntien kannalta relevanttia tutkimusta tekeviä laitoksia. Yhteensä tutkijatyövuosia tulee 84-112. Euroina tämä vastaa (yksi työvuosi 70 000) 5,9 – 7,8 miljoonaa euroa.

Ko. tutkimuslaitosten ohella Suomen kuntaliitto on tärkeä toimija kuntatutkimuksen kentällä. Kuntaliiton vastauksen mukaan varsinaisia tutkimuksellisia hankkeita on kolme (Paras-arviointi, kaupunkitutkimus, johtaminen), näissä 6-10 henkilöä (myös osa-aikaisesti) ja oma rahoitus noin 120 000 euroa. Vastauksen mukaan rajanveto tutkimuksen ja kehittämisen välillä on hankala ja Kuntaliiton kannalta tärkeä toiminnan ”luokituksen” kannalta. Siten voidaan arvioida, että Kuntaliiton merkitys voi myös olla painavampi, 10-20 tutkijatyövuotta ja 700 000 – 1 400 000 euroa kustannukseltaan.

Aihepiireittäin tutkimuslaitokset toimivat kaikilla kuntatutkimuksen alueilla. Vahvoina aihealueina ovat esimerkiksi kuntatalous (VATT, ETLA), terveydenhuollon tutkimus (Kuluttajatutkimuskeskus, KELA, THL, VTT, KEVA), sosiaalitoimen tutkimus (PTT, KELA, THL, VTT), elinkeinoihin ja aluekehitykseen kohdentuva tutkimus (PTT, VTT) sekä yhdyskunta- ja ympäristötutkimus (Kuluttajatutkimuskeskus, VTT). Kaksi tutkimuslaitosta ilmoitti toimivansa kaikilla kuntatutkimuksen aihealueilla (Kuntaliitto, Helsingin kaupungin tietokeskus).

Yhteenvetoa

Kuntatutkimusta harjoitetaan Suomessa monilla eri tahoilla. Yliopistot muodostavat tutkimuksen ytimen ja sitä täydentävät eri tavoin tutkimuslaitokset ja muut tahot. Kysymystä on hedelmällistä tarkastella tieteenaloittain. Taloustieteellisen tutkimuksen kannalta esimerkiksi on selvää, että yliopistojen ohella taloudelliseen tutkimukseen tai terveydenhuollon tutkimukseen keskittyvät tutkimuslaitokset ovat erittäin relevantti yhteistyökumppani. Toisessa ääripäässä on demokratiatutkimus, joka yliopistojen ulkopuolella ei juuri ole institutionalisoitunut.

3. Rahoitus

Kysyimme kuntatutkimuksen tekijöiltä mistä kuntatutkimukseen tulee rahoitusta. Tutkimuksen rahoitus jakautuu pääosin neljälle taholle: yliopistojen perusrahoitus, ministeriöiden ja muiden julkishallinnon toimijoiden kohdentama rahoitus, säätiöt ja ulkomainen rahoitus.

Yliopistokyselyn perusteella ei voida saada koottua kuvaa rahoituksesta, sillä tiedot ovat siinä määrin puutteellisia. Toisaalta tiedot osoittavat sen, että perusrahoituksen ohella kuntatutkimukseen ohjautuu voimavaroja hyvin monelta taholta. Vastausten mukaan käytössä on runsaasti eri lähteitä. Tietojen heterogeisuus ei mahdollista yhteenlaskua, mutta ulkoisen rahoituksen lähteinä nousivat esiin ministeriöt (21 mainintaa), kunnat (16), Suomen Akatemia ja KAKS (12 kumpikin) sekä TEKES ja maakuntaliitot (9 kumpikin).

Ministeriöt

Kysyimme kuntatutkimuksen rahoituksesta 7 ministeriöltä ja kaikki vastasivat. Alla on tiivis kuvailu kunkin rahoitusprofiilista.

12. **Liikenne- ja viestintäministeriö** on yhdessä Tiehallinnon kanssa maksanut liikenneturvallisuussuunnitelmien pohjalle tehtävät tutkimus- ja selvitystyöt (aihepiiri yhdyskunta ja ympäristö). Tekijöinä kunnat itse ja rahoitus vuonna 2008 50 000 euroa.
13. **Opetusministeriöstä** vastaus kahdelta yksiköltä. Nuorisoyksikkö on rahoittanut vuonna 2008 kahta tutkimushanketta, toisesta vastaa Allianssi ry ja toisesta Humanistinen ammattikorkeakoulu. Rahoitusta hankkeet ovat saaneet 82 000 ja 50 000 euroa, yhteensä siis 132 000 euroa, aihepiirinä sivistystoimi.
14. **Sisäasiainministeriö** ilmoitti kaksi hanketta: pelastustoimen alueellistamisen lähtölaukaus (Tay), rahoitus 360 000 (Palosuojelurahasto) sekä EU:n Building Inclusion-hanke, jonka rahoitus tuli EU-ohjelmista (vastauksessa ei euromäärää). Aihepiireinä olivat siis yhdyskunta ja ympäristö sekä demokratia.
15. **Oikeusministeriö** on rahoittanut kolmea hanketta, jotka kaikki liittyvät aihepiiriltään demokratiaan. Rahoitus näiden osalta on 43 000 euroa ja toteuttajina Helsingin ja Turun yliopistot.
16. **Valtiovarainministeriö** on rahoittanut kuutta hanketta, joista kaksi Tampereen yliopistossa, muita toteuttajia Lapin yliopisto, VATT, Kuntaliitto ja Sosiaaliturvan

keskusliitto. Rahoitus yhteensä 298 400 euroa. VM:n mukaan hankkeet (esim. PARAS) kohdentuvat kaikille kuntatutkimuksen aihealueille.

17. **Ympäristöministeriö** toimitti tiedot yhteensä 28 hankkeesta, joiden toteuttajat jakautuivat seuraavasti: yritykset 7, yliopistot 5 (TKK 2, Oulu, HY, Joensuu, TTY), ympäristökeskus 3, maakuntaliitot 3, kunnat 3, tutkimuslaitokset 4, muut 1. Rahoitus yhteensä 1, 058 000 euroa.
18. **Työ- ja elinkeinoministeriö** ilmoitti yhteensä viiden eri yksikön osalta tietoja, näistä konserniohjausyksikkö, energiaosasto ja innovaatio-osasto ilmoittivat vain hankenimet ilman tekijätietoja, energiaosaston rahoitus 143 000. Strategia- ja ennakointiyksikkö ilmoitti yhden hankkeen: Kuntouttavan työtoiminnan taloudelliset vaikutukset kunnille 2006, ei rahoitustietoja). Alueellinen yksikkö on rahoittanut yhteensä 318 500 eurolla 13 hanketta, tekijöinä Ruralia-instituutti (3), Etna, Lapin yo, Joensuun yo, TEM, FAR, TK, Kuntaliitto, Nordregio, Foredata ja Eurofutures. Rahoitus oli yhteensä 461 500 euroa.
19. **Sosiaali- ja terveysministeriö** vastasi, että ministeriössä ei ole varsinaisia kuntatutkimushankkeita. STM rahoittaa erilaisia ohjelmia, kuten Kaste-ohjelma ja Masto-ohjelma, joissa toimitaan kuntien kanssa. Niillä rahoilla ei ole tarkoitus tehdä tutkimuksia, vaan kehittää toimintoja.

Kaiken kaikkiaan ministeriöiden rooli kuntatutkimuksen rahoituksessa on merkittävä. Yhteissumma lienee noin 2, 5 miljoonaa euroa.

Säätiöt

Tarkastelun kohteena oli yhteensä 15 säätiötä. Seuraavassa on arviota näiden roolista kuntatutkimuksessa. Alli Paasikiven säätiö, Ellen ja Artturi Nyysösen säätiö eivät ole rahoittaneet oman ilmoituksensa mukaan kuntatutkimusta. Emil Aaltosen säätiö jakaa nuoren tutkijan apurahoja ja vapaamääräisiä apurahoja, mutta säätiön sivulla on vain tieteenala yleisesti. Väinö Tannerin säätiö on vuodesta 2000 lähtien säätiö myöntää vain tunnustuspalkintoja (Tanner-Palkinnot), joita ei voi anoa. Kansan sivistysrahasto on vuonna 2008 jakanut paljon pieniä apurahoja, mutta ei vaikuta tukevan tutkimusta, pikemminkin julkaisutoimintaa.

20. Kordelinin säätiön vuoden 2008 apurahoista nousevat esille erilaiset historialliset tarkastelut, Paimion sairaalasta, Hämeenlinnan keskuskansakoulusta ja siirtolapuutarhakulttuurin tulemisesta Helsingissä. Rahoitus arviolta 50 000 euroa.

21. Helsingin Sanomien säätiö on rahoittanut useita tutkimuksia, jotka liittyvät mm. koulusurmiin. Tämän aihepiirin voi katsoa liittyvän koulutukseen ja terveydenhuoltoon. Yhteensä on siis kohdennettu satoja tuhansia euroja kuntien kannalta relevanttiin tutkimukseen. Arvio 200 000.
22. Jenny ja Antti Wihurin säätiö on tukenut vuonna 2008 mm. väitöskirjatyötä kartanomaisemista Helsingissä sekä julkisen tuen käyttöä alueellisessa yritysrahoituksessa. Tukea yhteensä noin 20 000 euroa.
23. Koneen säätiö jakoi yhteensä siis noin 100 000 euroa kuntatutkimukseen vuonna 2008. Aiheina olivat mm. Helsinki ja helsinkiläisten selviytymisstrategiat, lastensuojeluasiakkaiden sosiaaliset verkostot sekä sosiaalishallinnon organisointi, muutos ja johtaminen 1917-1992.
24. Liikesivistysrahaston kymmenistä pienehköistä hankkeista löytyi muutama sellainen, jotka voivat koskea myös kuntia. Tällaisia ovat esimerkiksi julkisen hallinnon ostopäätökset, turkulainen malli yliopistokonsortion innovaatiotoiminnasta, johtajuus sairaalaorganisaatioissa sekä ammattikorkeakoulun opettajan esimiehen työ. Yhteensä kuntatutkimuksen rahoitusosuus voi olla noin 50 000 euroa.
25. Maj ja Tor Nesslingin säätiö on maamme merkittävimpiä ympäristötutkimuksen tukijoita. Kuntien kannalta relevantteja aiheita ovat mm. kaupunkiympäristön mikrometeorologia ja ilmanlaatu, alueellisen jätehuollon kustannustehokkaat ratkaisut sekä kaupunkiluonnon arvot ja suojelu. Rahoitusta kohdentuu kuntatutkimukseen noin 200 000.
26. Miina Sillanpään säätiön vuoden 2008 rahoituksesta on muutamia selvästi kuntiin kohdentuvaa hanketta. Tällaisia ovat mm. asiakkaan asema vanhuspalveluiden hankinnoissa, vanhustenhuollon palvelurakenteen koordinointi ja ohjaus sekä Tampereen yliopiston kanssa yhteistyössä toteutettava työhyvinvointipalvelujen kehittämistutkimus. Rahoitusta näihin oli yhteensä 125 000.
27. Suomen kulttuurirahasto maakuntarahastoineen puolestaan jakaa pienehköjä apurahoja väitöskirjatyöhön ja muuhun tutkimukseen. Keskusrahasto on tukenut mm. tutkimusta Pispalasta, Helsingin nuorisofestivaaleista 1962, Oulun koulukirjastohankkeesta, Vanhan Porvoon suojelusta sekä Tammerkosken kansallismaisemasta. Rahoitusta yhteensä poimituille 11 hankkeelle 140 000 euroa. Lukuisista maakuntarahastojen jakamista apurahoista voidaan lisäksi poimia 24 kuntien toimintaa sivuavaa tutkimushanketta, yhteisarvoltaan 275 000 euroa.

28. Työsuojelurahasto toimitti tiedot vuoden 2008 kaikista rahoituspäätöksistä. Näistä on kuntien kannalta lähinnä viisi hanketta, jotka käsittelevät kuntapalvelujen työympäristöä, kuntien keskijohdon johtamisosaaamista, kuntaorganisaation muutosjohtajuusmallia, kuntien toimintamalleja sisäympäristöongelmissa sekä Rauman, Harjavallan ja Lapin kaupunkien vanhusten laitoshoidon. Toteuttajissa on kaksi yliopistoa (Kuopio ja Oulu), kuntaliitto ja kaksi kuntaa. Raja tutkimuksen ja kehittämisen välillä on siis matala. Rahoitusta näille viidelle hankkeelle oli 180 000 euroa.
29. Yrjö Jahnessonin säätiö tukee kansantaloustieteen, lääketieteen ja terveystaloustieteen tutkimusta. Rahoitettujen hankkeiden läpikäynnissä nousi esille neljä hanketta, jotka vaikuttivat relevanteilta, aiheina aluekehitys, julkisen pääoman tuottavuus seutukunnissa, kunnanjohtajat ja kuntien palvelutarjonnan tehokkuus sekä Jokelan ja Kauhajoen ampumissurmille altistuneiden oppilaiden selviytyminen, tuki ja hoito. Rahoitusta oli yhteensä noin 35 000 euroa.

Kaiken kaikkiaan näiden 15 säätiön panos kuntatutkimuksessa on karkeasti arvioiden 1,3 miljoonaa euroa. KAKS rahoittaa yksin kuntatutkimusta noin miljoonalla eurolla. Yhteensä siis voidaan arvioida säätiöiden osuuden olevan vähintään 2 miljoonaa.

Muut tahot

Suomen Akatemia on merkittävä tutkimuksen rahoittaja. Kun tarkastellaan mikä osuus rahoituksesta kohdentuu kuntiin ollaan epävarmalla pohjalla. Toimikunnista kulttuurin ja yhteiskuntatutkimuksen ohella relevantteja voivat olla biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen sekä terveyden tutkimuksen toimikunnat. Akatemian rahoitusmuotoja on useita. Akatemiavirkoja on neljä: post doc-tutkija, akatemiaturkija, varttunut tutkija ja akatemiaprofessori. Lisäksi SA jakaa yleisiä määrärahoja sekä tutkimusohjelmien kautta määrärahoja. Kotisivujen kautta voi tarkistaa kunkin toimikunnan kaikki päätökset tietyinä vuotena. Monet SA:n rahoitusmuodoista ovat monivuotisia. Seuraava arvio perustuukin vuosien 2006, 2007 ja 2008 päätösten tarkasteluun. Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnan päätöksistä nousee esille 13 hanketta, aihepiireinä aluepolitiikka, kuntien palvelutoiminta, verkostojen hallinta, koululiikunta, muuttuva kansalaisyhteiskunta, lastensuojelu ja peruskoulu-uudistus. Rahoitusta ko. hankkeille kohdennettuna vuoteen 2008 on ollut arviolta 1,1 miljoonaa euroa.

TEKES

TEKES on oman ilmoituksena mukaan rahoittanut yhteensä 17 hanketta, joiden voi katsoa kuuluvan kuntatutkimukseen. Näiden toteuttajina kunta (5), VTT (3), TKK (6), Ympäristökeskus (2) ja Oulun yliopisto (1). Rahoitusta näille on maksettu yhteensä 4,9 miljoonaa euroa.

4. Johtopäätöksiä ja ehdotuksia

Käsillä oleva esiselvitys kartoittaa alustavasti kuntatutkimuksen voimavaroja. Kuntatutkimuksen tekijöiden osalta selvitys kohdentuu noin 30-40% yliopistoissa harjoitettavaa kuntatutkimusta sekä n. 70-80% tutkimuslaitoksissa harjoitettavaa tutkimustyötä. Arvio näiden otosten perusteella on se, että kuntatutkimuksen parissa työskentelee n. 400-500 tutkijaa. Mikäli arvioimme, että karkeasti ottaen yhden henkilötyövuoden kustannus on 70 000 euroa, vastaa tämä noin 31 miljoonaa euroa.

Tarkasteltaessa ulkoista rahoitusta voimme selvityksen yhteenvedona todeta, että ministeriöiden rahoitusosuus on noin 2,5, milj. euroa, säätiöiden 2,3 milj. euroa, Suomen Akatemian 1,2, ja TEKES:n noin 4,9 miljoonaa euroa, yhteensä 11 miljoonaa euroa. Erotuksen takana on varmasti sekä perusrahoitusta että ulkoista rahoitusta, mm. ulkomaista. TEKES:n osuus on tässä arviossa huomattava, mutta osa rahoituksesta kohdentuu pikemminkin kehittämiseen kuin tutkimukseen.

Selvitys osoittaa, että monet tieteenalat kohdentavat tutkimusta kuntiin. Yliopistojen piirissä vastaajat edustavat monipuolista kirjoa eri tieteenaloista. Vastaukset kuvastavat vastaajien *käsitystä siitä, mikä on kuntatutkimusta*. Selvää on, että esimerkiksi demokratiaan, päätöksentekoon ja kuntapalveluihin kohdentuva yleisempi tutkimus osaltaan tukee kuntien toimintaa. Tutkimuksen monipuolistamiseksi sekä tutkimuksen ja käytännön lähentämiseksi laaja-alainen näkemys kuntatutkimuksesta on kuitenkin perusteltua.

Käsillä olevan pikaselvityksen täydentämiseksi on erilaisia etenemistapoja. Ensinnä voidaan lähestyä identifioituja kuntatutkijoita ja selvittää tarkemmin ”kuntatutkijan todellisuutta”. Mikä on esimerkiksi ulkoisen rahoituksen rooli, millaisia kokemuksia liittyy rahoituksen saantiin? Toisaalta voidaan selvittää millaisia konkreettisia tuloksia (julkaisuja) kuntatutkimus tuottaa. Toisen etenemistien mukaan voitaisiin koota kirja, jossa aihepiireittäin tarkasteltaisiin mikä on tutkimuksen tila tällä hetkellä, missä tutkimusta tehdään millaisen

työnjaon muodossa jne. Esimerkiksi demokratiatutkimus keskittyy yliopistoihin, kun taas kuntien taloutta koskeva tutkimus levittäytyy huomattavasti laajemmalle. Tällainen kokoava tarkastelu voisi *kannustaa yhteistyöhön ja virittäisi uusia ideoita.*